

ONESKORENÉ UPLATNENIE OPRAVNÉHO PROSTRIEDKU V TRESTNOM KONANÍ A ÚSTAVNÝ PRIESKUM

I. Oneskorené využitie práva na opravný prostriedok (po zákonom ustanovenej lehote) v súdnom konaní sa v procesných dôsledkoch rovná nevyužitiu tohto práva; to rovnako platí pre posúdenie otázky vyčerpania právneho prostriedku priznaného zákonom na ochranu základného práva alebo slobody v konaní o ústavnej sťažnosti.

II. Oneskoreným podaním odvolania sa sťažovateľ (ako obvinený) diskvalifikuje z možnosti podať dovolanie, keďže taký prípad súdna prax považuje za nevyužitie možnosti podať odvolanie, a teda za nesplnenie podmienky uvedenej v § 372 ods. 1 prvej vete Trestného poriadku s dôsledkom odmietnutia dovolania dovolacím súdom podľa § 382 písm. d) Trestného poriadku. Ústavný súd také rozhodnutie dovolacieho súdu považuje za ústavne konformné.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. IV. ÚS 191/2021 z 13. apríla 2021)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **V. R.** proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6 Tdo 83/2019 z 9. septembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 10. decembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého uznesenia vyplýva nasledujúci stav veci:

Sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) z 20. júna 2016 uznaný za vinného z prečinu podvodu podľa § 221 ods. 1, 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) na vymedzenom skutkovom základe. Sťažovateľovi bol za to podľa § 221 ods. 2 Trestného zákona, podľa § 38 ods. 2 Trestného zákona, podľa § 36 písm. j), § 37 písm. h) Trestného zákona, podľa § 41 ods. 1 Trestného zákona uložený úhrnný trest odňatia slobody na jeden rok.

Podľa § 49 ods. 1 písm. a) Trestného zákona okresný súd sťažovateľovi výkon trestu odňatia slobody podmienene odložil na skúšobnú dobu dvoch rokov, a to podľa § 50 ods. 1 Trestného zákona. Podľa § 287 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) bol sťažovateľ zaviazaný zaplatiť náhradu škody poškodenému vo výške 5 000 eur.

3. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 25. januára 2017 tak, že odvolanie podľa § 316 ods. 1 Trestného poriadku zamietol.

4. Proti uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením z 9. septembra 2020 tak, že ho podľa § 382 písm. d) Trestného poriadku odmietol.

5. V rámci skúmania procesných podmienok dovolania najvyšší súd dospel k záveru, že nebola splnená podmienka dovolania podľa § 372 ods. 1 prvej vety Trestného poriadku, keďže sťažovateľ pred podaním dovolania využil svoje právo podať riadny opravný prostriedok, o tomto bolo rozhodnuté, avšak nešlo o rozhodnutie v merite veci.

6. Najvyšší súd poukázal na to, že jednou zo zákonných podmienok podania dovolania je podľa § 372 ods. 1 Trestného poriadku zásada, že dovolanie možno podať len vtedy, ak oprávnená osoba využila svoje zákonné právo podať riadny opravný prostriedok a o ňom bolo rozhodnuté. Z charakteru dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku a zo zákonom ustanovených podmienok na jeho podanie vyvodil záver, že „pod pojmom, že bolo o riadnom opravnom prostriedku rozhodnuté, má na mysli prípad, keď odvolací súd rozhodol o podanom odvolaní v merite veci. Rozhodne medzi tieto prípady, a teda ani za splnenie zákonnej podmienky na podanie dovolania v zmysle § 372 ods. 1 Trestného poriadku, nemožno považovať prípad, keď odvolanie proti prvostupňovému rozsudku je podané oneskorene a odvolací súd ho z tohto dôvodu zamietne podľa § 316 ods. 1 Trestného poriadku.“. V takom prípade odvolací súd nepreskúmava rozsudok prvostupňového súdu v rozsahu vymedzenom v § 317 ods. 1 Trestného poriadku a nerozhoduje v merite, čo znamená, že sa nezaoberá skutkovými a právnymi otázkami alebo prípadnými pochybeniami napadnutého rozsudku alebo konania, ktoré predchádzalo jeho vydaniu.

7. Vzhľadom na uvedené okolnosti najvyšší súd dospel k záveru, že vo veci nebola splnená jedna zo základných podmienok na podanie dovolania vymedzená v § 372 ods. 1 Trestného poriadku, pretože sťažovateľ síce využil svoje právo na podanie opravného prostriedku proti rozsudku okresného súdu, tento však podal oneskorene. Jeho odvolanie preto krajský súd podľa § 316 ods. 1 Trestného poriadku zamietol bez meritórneho preskúmania veci, čo však nemožno považovať za rozhodnutie o opravnom prostriedku pre potreby dovolacieho konania. Z uvedených dôvodov najvyšší súd dovolanie sťažovateľa podľa § 382 písm. d) Trestného poriadku odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej namieta právny záver najvyššieho súdu.

9. Sťažovateľ poukazuje na to, že podal podnet ministrovi spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „minister spravodlivosti“) na podanie dovolania v jeho veci. Minister spravodlivosti v zastúpení štátnou tajomníčkou reagoval na podnet sťažovateľa v prípise, v ktorom uviedol, že minister spravodlivosti môže podať dovolanie len na podnet osoby, ktorej zákon nepriznáva

samostatné právo na podanie dovolania. V prípise napokon minister spravodlivosti v zastúpení štátnou tajomníčkou uviedol, že keďže sťažovateľ vo svojej veci podal riadny opravný prostriedok proti rozsudku okresného súdu a namieta dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku, je osobou oprávnenou podať dovolanie prostredníctvom prvostupňového súdu.

10. Sťažovateľ argumentuje, že v jeho veci rozhodoval krajský súd ako odvolací súd v merite veci. Z uvedeného dôvodu sa domnieva, že najvyšší súd „nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovanie mojich procesných práv v takej miere, že došlo porušenie práva na spravodlivý proces.“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

12. Vzhľadom na absenciu právneho zastúpenia sťažovateľa ústavná sťažnosť vykazovala viaceré nedostatky obsahových náležitostí, avšak ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľa na doplnenie jeho podania, keďže obsahovo bola ústavná sťažnosť do tej miery zrozumiteľná, aby umožnila ústavnému súdu realizovať ústavný prieskum (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015).

III.1. K namietanému porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

13. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, III. ÚS 263/03, IV. ÚS 136/05, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06, III. ÚS 198/07, III. ÚS 79/2012).

14. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre, poukazujúc na svoje ústavné postavenie (čl. 124 Ústavy Slovenskej republiky), opakovane zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrálne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02). O svojvôli, resp. arbitrarnosti pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu

všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

15. V tejto súvislosti považuje ústavný súd za potrebné poukázať aj na svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého rozhodnutie a postup všeobecného súdu, ktoré sú v súlade s platným a účinným zákonom (na vec aplikovateľnými procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi), nemožno kvalifikovať ako porušovanie základných ľudských práv (m. m. napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

16. Vychádzajúc z napadnutého uznesenia, ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd pri posúdení podmienok dovolacieho konania ústavne akceptovateľne aplikoval a interpretoval § 372 ods. 1 Trestného poriadku, rešpektujúc zmysel a účel uvedeného zákonného ustanovenia. Právny názor najvyššieho súdu o nesplnení zákonnej podmienky dovolacieho konania nie je arbitráry. Najvyšší súd pritom tento právny názor ústavne akceptovateľne odôvodnil, jeho úvahy sú zrozumiteľné, konzistentné a spätne preskúmateľné.

17. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že najvyšší súd považoval za splnenú podmienku podľa § 372 ods. 1 Trestného poriadku vtedy, ak bolo odvolanie ako opravný prostriedok uplatnené riadne. Ústavný súd konštatuje, že takýto výklad uvedeného ustanovenia Trestného poriadku rešpektuje jeho zmysel a účel. Aj z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že o riadnom využití opravného prostriedku nemožno hovoriť napríklad v prípade, že je podaný neoprávnenou osobou, je podaný oneskorene, je podaný osobou, ktorá sa práva podať opravný prostriedok vzdala, prípadne je podaný proti rozhodnutiu, proti ktorému príslušný opravný prostriedok nie je prípustný (m. m. III. ÚS 153/2019, II. ÚS 450/2020). V tomto kontexte je tiež relevantné, že aj ústavný súd podmieňuje možnosť prieskumu rozhodnutia odvolacieho súdu v zmysle § 124 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) okrem iného riadnym podaním dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu.

18. Pokiaľ ide o odkaz sťažovateľa na právny záver v prípise ministra spravodlivosti, že sťažovateľ využil odvolanie, preto mal možnosť sám podať dovolanie, tento právny záver formuloval minister spravodlivosti zjavne len v kontexte posudzovania, či sťažovateľ mal zákonom priznané právo na podanie dovolania, a teda, či bol oprávnený vôbec podať podnet ministrovi spravodlivosti na podanie dovolania (porovnaj tiež m. m. II. ÚS 493/2016).

19. Oneskorené využitie práva na opravný prostriedok v súdnom konaní (po zákonom ustanovenej lehote) sa v procesných dôsledkoch rovná nevyužitiu tohto práva. To v kontexte možnosti podať podnet na podanie dovolania podľa § 369 ods. 1 Trestného poriadku znamená nesplnenie podmienky uvedenej v § 372 ods. 1 prvej vete Trestného poriadku. Oneskoreným podaním odvolania sa teda sťažovateľ diskvalifikoval aj z možnosti podať dovolanie bez súčasného nadobudnutia takým zmeškaním lehoty možnosti podať podnet ministrovi spravodlivosti na podanie dovolania, čo je však v súlade s legitímnym účelom dotknutej právnej úpravy.

20. Z týchto dôvodov ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým uznesením a obsahom označeného práva podľa dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o jeho porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

